Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
NILS WAHL IŠVADA,
pateikta 2018 m. liepos 25 d.[1]

Sujungtos bylos C-174/17 P ir C-222/17 P

Europos Sąjunga, atstovaujama Europos Sąjungos Teisingumo Teismo,
prieš
Plásticos Españoles, SA (ASPLA),
Armando Álvarez, SA (C-174/17 P)
ir
Plásticos Españoles, SA (ASPLA),
Armando Álvarez, SA
prieš

Europos Sąjungą, atstovaujamą Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (C-222/17 P)

„Apeliacinis skundas – Priimtinumas – Deliktinė atsakomybė – Protingas bylos išnagrinėjimo terminas – Europos Sąjungos Teisingumo Teismas – Pareiga išnagrinėti bylą per protingą terminą – Turtinė žala – Su banko garantija susijusios išlaidos – Palūkanos – Priežastinis ryšys“

1. Kokios rūšies žalą Europos Sąjunga pagal SESV 340 straipsnį turi atlyginti asmenims, jeigu Europos Sąjungos Teisingumo Teismas pažeidė jų teisę į tai, kad byla būtų išnagrinėta per protingą terminą? Kalbant konkrečiau, kokiomis aplinkybėmis turėtų būti atlyginama žala, tariamai patirta dėl per didelio vėlavimo?

2. Šiuos pagrindinius klausimus savo apeliaciniuose skunduose kelia Europos Sąjunga, atstovaujama Europos Sąjungos Teisingumo Teismo[2], ir *Plásticos Españoles, SA* (toliau – ASPLA), ir *Armando Álvarez, SA*, skųsdamos 2017 m. vasario 17 d. Bendrojo Teismo sprendimą *ASPLA ir Armando Álvarez / Europos Sąjunga*, T-40/15 (toliau – skundžiamas sprendimas)[3], kuriame Bendrasis Teismas priteisė ASPLA ir *Armando Álvarez* tam tikras sumas kaip turtinę žalą, kurią jos patyrė dėl pareigos išnagrinėti bylą per protingą terminą byloje, kurioje buvo priimti 2011 m. lapkričio 16 d. sprendimai *ASPLA / Komisija*, T-76/06[4], ir *Álvarez / Komisija*, T-78/06[5], pažeidimo.

3. Labai panašūs klausimai keliami ir kituose keturiuose apeliaciniuose skunduose, iš kurių du padavė Europos Sąjunga, o dar du – kitos bendrovės, dėl dviejų Bendrojo Teismo sprendimų, kuriais šis teismas priteisė turtinę ir neturtinę žalą, šių bendrovių patirtą dėl pareigos išnagrinėti bylą per protingą terminą pažeidimo. Šiandien taip pat skelbiu savo išvadas tose bylose[6]. Taigi šią išvadą reikėtų nagrinėti kartu su tomis išvadomis.

1 Originalo kalba: anglų.

2 Kad būtų paprasčiau, toliau – Europos Sąjunga.

3 EU:T:2017:105.

4 Nepaskelbtas Rink., EU:T:2011:672.

5 Nepaskelbtas Rink., EU:T:2011:673.

6 Sujungtos bylos *Europos Sąjunga / Gascogne Sack Deutschland ir Gascogne* ir *Gascogne Sack Deutschland ir Gascogne / Europos Sąjunga*, C-138/17 P ir C-146/17 P, ir byla *Europos Sąjunga / Kendrion*, C-150/17 P.

I. Faktinės aplinkybės

4. 2006 m. vasario 24 d. ASPLA ir *Armando Álvarez* pareiškė ieškinius pagal (dabartinį) SESV 263 straipsnį dėl 2005 m. lapkričio 30 d. Komisijos sprendimo C(2005) 4634 dėl procedūros pagal [SESV 101] straipsnį (byla COMP / F/38.354 – Pramoniniai maišai) (toliau – Sprendimas C(2005) 4634)[7].

5. 2011 m. lapkričio 16 d. sprendimais Bendrasis Teismas atmetė tuos ieškinius[8]. ASPLA ir *Armando Álvarez* padavė apeliacijas dėl Bendrojo Teismo sprendimų. 2014 m. gegužės 22 d. sprendimais[9] Teisingumo Teismas apeliacinius skundus atmetė.

II. Procesas Bendrajame Teisme ir skundžiamas sprendimas

6. 2015 m. sausio 27 d. ASPLA ir *Armando Álvarez* pareiškė ieškinį Europos Sąjungai pagal SESV 268 straipsnį dėl žalos, kurią šios bendrovės tariamai patyrė dėl proceso Bendrajame Teisme trukmės bylose T-76/06 ir T-78/06, kuriose buvo priimti 2011 m. lapkričio 16 d. sprendimai, atlyginimo. Iš esmės ASPLA ir *Armando Álvarez* prašė Bendrojo Teismo įpareigoti Europos Sąjungą sumokėti joms 3 495 038,66 EUR žalos atlyginimą, be to, kompensacines palūkanas ir palūkanas už praleistą terminą, taikant Europos Centrinio Banko (ECB) pagrindinėms refinansavimo operacijoms nustatytą palūkanų normą, padidintą dviem procentiniais punktais, skaičiuojant nuo ieškinio pareiškimo dienos.

7. Skundžiamu sprendimu Bendrasis Teismas įpareigojo Europos Sąjungą sumokėti ASPLA 44 951,24 EUR, o *Armando Álvarez* – 111 042,48 EUR turtinės žalos, kurią kiekviena iš šių bendrovių patyrė dėl pareigos išnagrinėti bylą per protingą terminą pažeidimo bylose, kuriose priimti 2011 m. lapkričio 16 d. sprendimai *ASPLA / Komisija* (T-76/06) ir *Armando Álvarez / Komisija* (T-78/06), atlyginimą. Prie kiekvienos iš šių žalos atlyginimo sumų turėjo būti pridėtos kompensacinės palūkanos, skaičiuojamos nuo 2015 m. sausio 27 d. iki sprendimo paskelbimo dienos pagal Eurostato (Europos Sąjungos statistikos tarnybos) šių bendrovių įsteigimo valstybėje narėje atitinkamu laikotarpiu nustatytą metinės infliacijos normą. Bendrasis Teismas taip pat nurodė, kad prie kiekvienos iš kompensacinių sumų pridedamos palūkanos už praleistą terminą, skaičiuojamos nuo jo sprendimo paskelbimo iki visiško jų sumokėjimo, taikant palūkanų normą, kurią Europos Centrinis Bankas (ECB) taiko savo pagrindinėms refinansavimo operacijoms, padidintą dviem procentiniais punktais. Likusią ieškinio dalį Bendrasis Teismas atmetė.

8. Dėl bylinėjimosi išlaidų Bendrasis Teismas nusprendė, kad: i) ASPLA, *Armando Álvarez* ir Europos Sąjunga padengia savo bylinėjimosi išlaidas; ii) Europos Komisija padengia savo bylinėjimosi išlaidas.

III. Procesas Teisingumo Teisme ir šalių reikalavimai

9. 2017 m. balandžio 5 d. paduotame apeliaciniame skunde byloje C-174/17 P Europos Sąjunga prašo Teisingumo Teismo:

– panaikinti skundžiamo sprendimo rezoliucinės dalies 1 punktą;

7 6 išnašoje nurodytos bylos taip pat susijusios su bylomis, kurias iškėlė kitos įmonės, Sprendimo C(2005) 4634 adresatės.

8 2011 m. lapkričio 16 d. sprendimai *ASPLA / Komisija* (T-76/06, nepaskelbtas Rink., EU:T:2011:672) ir *Álvarez / Komisija* (T-78/06, nepaskelbtas Rink., EU:T:2011:673).

9 2014 m. gegužės 22 d. sprendimai *ASPLA / Komisija* (C-35/12 P, EU:C:2014:348) ir *Armando Álvarez / Komisija* (C-36/12 P, EU:C:2014:349).

– atmesti kaip nepagrįstą ASPLA ir *Armando Álvarez* pirmojoje instancijoje pateiktą reikalavimą sumokėti 3 495 038,66 EUR dydžio žalos, kurią jos teigia patyrusios dėl pareigos išnagrinėti bylą per protingą terminą pažeidimo, atlyginimą;

– priteisti iš ASPLA ir *Armando Álvarez* bylinėjimosi išlaidas.

10. ASPLA ir *Armando Álvarez* teigia, kad Teisingumo Teismas turėtų:

– atmesti apeliacinį skundą;

– priteisti iš Europos Sąjungos bylinėjimosi išlaidas.

11. 2017 m. balandžio 27 d. paduotame apeliaciniame skunde byloje C-222/17 P ASPLA ir *Armando Álvarez* prašo Teisingumo Teismo:

– panaikinti skundžiamą sprendimą;

– priteisti iš Europos Sąjungos apeliantėms 3 495 038,66 EUR žalos, patirtos dėl to, kad Bendrasis Teismas pažeidė Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio antrą pastraipą, atlyginimą, taip pat atitinkamas kompensacines palūkanas ir palūkanas už praleistą terminą;

– priteisti iš Europos Sąjungos bylinėjimosi išlaidas.

12. Europos Sąjunga teigia, kad Teisingumo Teismas turėtų:

– atmesti apeliacinį skundą;

– priteisti iš ASPLA ir *Armando Álvarez* bylinėjimosi išlaidas.

13. Byloje C-174/17 P Europos Komisijai buvo leista įstoti į bylą palaikyti Europos Sąjungos reikalavimų.

14. 2018 m. balandžio 17 d. pirmosios kolegijos pirmininko nutartimi bylos C-174/17 P ir C-222/17 P buvo sujungtos, kad būtų bendrai pateikta išvada ir priimtas sprendimas.

IV. Apeliacinio skundo pagrindų vertinimas

A. Pirminės pastabos

15. Savo apeliaciniame skunde byloje C-174/17 P Europos Sąjunga nurodo du apeliacinio skundo pagrindus ir teigia, kad Bendrasis Teismas, neteisingai aiškindamas sąvokas „priežastinis ryšys“ ir „žala“, padarė teisės klaidą. Komisija iš esmės pritaria Europos Sąjungai.

16. ASPLA ir *Armando Álvarez* teigia, kad tie apeliacinio skundo pagrindai yra nepagrįsti.

17. Savo apeliaciniame skunde byloje C-222/17 P ASPLA ir *Armando Álvarez* pateikia penkis apeliacinio skundo pagrindus. Apeliacinio skundo pirmajame pagrinde jos teigia, kad atlikdamas vertinimą, koks buvo protingas laiko tarpas nuo rašytinės iki žodinės proceso dalies, Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą ir nenurodė pakankamai motyvų. Apeliacinio skundo antrajame pagrinde jos nurodo teisės klaidą vertinant patirtą turtinę žalą. ASPLA ir *Armando Álvarez* nurodytas apeliacinio skundo trečiasis pagrindas susijęs su tariama Bendrojo Teismo padaryta teisės klaida taikant *non ultra petita* principą vertinant patirtą turtinę žalą. Apeliacinio skundo ketvirtajame

pagrinde šios bendrovės teigia, kad, taikydamas kitokį nei jų pasiūlytą turtinės žalos apskaičiavimo būdą, Bendrasis Teismas pažeidė jų teisę į gynybą. Galiausiai apeliacinio skundo penktasis pagrindas susijęs su tariamu prieštaravimu skundžiamame sprendime, kiek tai susiję su laikotarpiu, už kurį turėjo būti atlyginta ASPLA ir *Armando Álvarez* patirta turtinė žala.

18. Europos Sąjunga tvirtina, kad ASPLA ir *Armando Álvarez* nurodyti apeliacinio skundo pagrindai turėtų būti atmesti.

19. Šioje išvadoje pirmiausia nagrinėsiu tuos apeliacinio skundo pagrindus, kurie susiję su turtine žala. Tuomet nereikės nagrinėti apeliacinio skundo pagrindų, susijusių su Bendrojo Teismo atliktu laiko tarpo nuo rašytinės iki žodinės proceso dalies vertinimu, kuris nagrinėjamose bylose turėtų būti laikomas protingu.

B. Turtinė žala

20. Europos Sąjungos pateikti du apeliacinio skundo pagrindai byloje C-174/17 P ir ASPLA ir *Armando Álvarez* pateikti antrasis, trečiasis, ketvirtasis ir penktasis apeliacinio skundo pagrindai byloje C-222/17 P susiję su Bendrojo Teismo išvadomis dėl turtinės žalos, kurią tariamai patyrė ASPLA ir *Armando Álvarez*. Visų pirma abi šalys teigia, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, nagrinėdamas ASPLA ir *Armando Álvarez* reikalavimus dėl žalos, patirtos dėl išlaidų, susijusių su banko garantija, kurią šios bendrovės pateikė Komisijai, siekdamos išvengti pareigos iš karto sumokėti Sprendimu C(2005) 4634 paskirtą baudą. ASPLA ir *Armando Álvarez* taip pat teigia, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, atmesdamas jų reikalavimą kompensuoti palūkanas, kurias šios bendrovės sumokėjo Komisijai už laikotarpį, kai buvo viršytas terminas.

21. Manau, kad teisinę šių klausimų analizę vertėtų pradėti nuo reikalavimų, susijusių su ASPLA ir *Armando Álvarez* patirtomis banko garantijos išlaidomis, nagrinėjimo. Šiuo tikslu pirmiausia analizuosiu Europos Sąjungos pateiktą apeliacinio skundo *pirmąjį* pagrindą. Tada tik išsamumo sumetimais nagrinėsiu Europos Sąjungos apeliacinio skundo *antrąjį* pagrindą. Tuomet nebereikės nagrinėti ASPLA ir *Armando Álvarez* nurodytų likusių apeliacinio skundo pagrindų.

22. Galiausiai nagrinėsiu *ASPLA ir Armando Álvarez* apeliacinio skundo *antrąjį* pagrindą, susijusį su baudos palūkanų mokėjimu už laikotarpį, kai buvo viršytas terminas.

1. Su banko garantija susijusios išlaidos: priežastinio ryšio buvimas

23. Apeliacinio skundo pirmajame pagrinde Europos Sąjunga, palaikoma Europos Komisijos, nesutinka su Bendrojo Teismo pateiktu priežastinio ryšio sąvokos aiškinimu ir taikymu. Iš esmės Europos Sąjunga teigia, kad tarp Bendrojo Teismo padaryto pareigos išnagrinėti bylą per protingą terminą pažeidimo bylose T-76/06 ir T-78/06 ir ASPLA ir *Armando Álvarez* žalos, kurią jos patyrė dėl išlaidų, susijusių su banko garantija, nėra tiesioginio priežastinio ryšio. Visų pirma Europos Sąjunga pabrėžia, kad ši žala buvo patirta todėl, kad ASPLA ir *Armando Álvarez*, užuot sumokėjusios Komisijos paskirtą baudą, nusprendė išlaikyti banko garantijos galiojimą per visą teismo procesą. ASPLA ir *Armando Álvarez* šiuo klausimu gina skundžiamą sprendimą: jų nuomone, su banko garantija susijusios išlaidos, sumokėtos per laikotarpį, kai buvo viršytas terminas, buvo patirtos todėl, kad Bendrasis Teismas neišnagrinėjo bylos per protingą terminą.

24. Toliau trumpai apžvelgsiu Bendrojo Teismo motyvus ir tada paaiškinsiu, kodėl, mano nuomone, pirmasis Europos Sąjungos apeliacinio skundo pagrindas yra pagrįstas.

25. Skundžiamo sprendimo 84 ir 85 punktuose Bendrasis Teismas priminė suformuotą jurisprudenciją, pagal kurią žala, kurią atlyginti prašoma ieškinyje dėl Europos Sąjungos deliktinės atsakomybės, turi būti reali ir tikra, o tai turi įrodyti ieškovas. Be to, ieškovas turi pateikti įrodymus, kad tarp elgesio, kuriuo kaltinama, ir nurodomos žalos yra priežastinis ryšys, t. y. pakankamai tiesioginis ryšys.

26. Skundžiamo sprendimo 104–107 punktuose Bendrasis Teismas pažymėjo, kad tuo atveju, jeigu bylose T-76/06 ir T-78/06 nebūtų viršytas protingas bylos išnagrinėjimo terminas, *ASPLA ir Armando Álvarez* nebūtų turėjusios mokėti su banko garantija susijusių išlaidų laikotarpiu, kai šis terminas buvo viršytas. Jo nuomone, tai reiškia, kad tarp pareigos išnagrinėti bylą per protingą terminą pažeidimo ir žalos, kurią ASPLA ir *Armando Álvarez* patyrė dėl to, kad per laikotarpį, kai buvo viršytas protingas bylos išnagrinėjimo terminas, mokėjo su banko garantija susijusias išlaidas, buvo priežastinis ryšys.

27. Nurodydamas ankstesnę jurisprudenciją (toliau – *Holcim* jurisprudencija)[10], Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 109 punkte pripažino, kad iš esmės su banko garantija susijusios išlaidos, kurias mokėjo Komisijos sprendimu baudą gavusi bendrovė, buvo patirtos dėl pačios bendrovės pasirinkimo pateikti banko garantiją ir nevykdyti pareigos sumokėti baudą per ginčijamame sprendime nurodytą terminą. Todėl šios išlaidos paprastai negali būti laikomos *tiesiogine* institucijos elgesio pasekme.

28. Tačiau skundžiamo sprendimo 110–112 punktuose Bendrasis Teismas atskyrė nagrinėjamą bylą nuo bylų, kuriose buvo suformuota *Holcim* jurisprudencija. Bendrasis Teismas nusprendė, kad tuo metu, kai ASPLA ir *Armando Álvarez* pareiškė ieškinį bylose T-76/06 ir T-78/06, ir tuo metu, kai jos pateikė banko garantiją, pareigos išnagrinėti bylą per protingą terminą pažeidimo nebuvo įmanoma numatyti ir ASPLA ir *Armando Álvarez* galėjo pagrįstai tikėtis, kad jų ieškiniai bus išnagrinėti per protingą terminą. Bendrasis Teismas taip pat pažymėjo, kad protingas bylos išnagrinėjimo terminas bylose T-76/06 ir T-78/06 buvo pažeistas vėliau, negu ieškovės nusprendė pateikti banko garantiją. Dėl šių priežasčių jis konstatavo, kad ryšio tarp protingo bylų T-76/06 ir T-78/06 išnagrinėjimo termino viršijimo ir su banko garantija susijusių išlaidų patyrimo laikotarpiu, kai buvo viršytas terminas, negalėjo nutraukti pirminis ASPLA ir *Armando Álvarez* sprendimas nemokėti baudos iš karto ir pateikti banko garantiją. Taigi skundžiamo sprendimo 113 punkte jis konstatavo, kad pagal SESV 340 straipsnį šis ryšys buvo pakankamai tiesioginis.

29. Manau, Bendrasis Teismas rėmėsi klaidingais motyvais. Iš esmės Bendrasis Teismas pripažįsta *Holcim* jurisprudencijoje suformuotą poziciją, tačiau kartu atskiria šią bylą nuo bylų, kuriose buvo suformuota ši jurisprudencija. Kaip ir Bendrasis Teismas, manau, kad *Holcim* jurisprudencija yra pagrįsta, tačiau, kitaip nei Bendrasis Teismas, nemanau, kad ši byla iš esmės skiriasi nuo bylų, kuriose buvo priimtas Sprendimas *Holcim*: mano nuomone, nė vienas iš Bendrojo Teismo nurodytų dviejų šio skirtumo pagrindų nei atskirai, nei kartu neįtikina.

10 Žr. 2005 m. balandžio 21 d. Sprendimo *Holcim (Deutschland) / Komisija*, T-28/03, EU:T:2005:139, 123 punktą ir 2007 m. gruodžio 12 d. Nutarties *Atlantic Container Line ir kt. / Komisija*, T-113/04, nepaskelbta Rink., EU:T:2007:377, 38 punktą. Reikėtų pažymėti, kad iki šiol Teisingumo Teismas neturėjo galimybės patvirtinti šios jurisprudencijos.

30. Prieš išsamiai paaiškindamas, kodėl laikausi tokios nuomonės, norėčiau pabrėžti, kad pagal suformuotą jurisprudenciją SESV 340 straipsnis negali būti aiškinamas kaip nustatantis reikalavimą Europos Sąjungai atlyginti už kiekvieną žalingą, net ir netiesioginę jos institucijų elgesio pasekmę [11]. Todėl, pareiškiant ieškinį dėl Sąjungos deliktinės atsakomybės, nepakanka, kad elgesys, kuriuo kaltinama, būtų viena iš nurodomos žalos priežasčių; šis elgesys turi būti *lemiama* žalos priežastis [12]. Kitaip tariant, pakankamas ryšys yra tik tada, kai žala yra atsakingos institucijos neteisėto veiksmo tiesioginė pasekmė ir kai ji nepriklauso nuo kitų teigiamų ar neigiamų priežasčių [13].

a) Galimybė numatyti neteisėtą elgesį

31. Pirmasis pagrindas, kurį nurodė Bendrasis Teismas, siekdamas atskirti šią bylą nuo bylų, kuriose buvo suformuota *Holcim* jurisprudencija, yra tas, kad tuo metu, kai ASPLA ir *Armando Álvarez* pareiškė ieškinį bylose T-76/06 ir T-78/06, ir tuo metu, kai jos pateikė banko garantiją, Bendrojo Teismo pareigos išnagrinėti bylą per protingą terminą pažeidimo *nebuvo įmanoma numatyti*.

32. Vis dėlto šis teiginys pirmiausia yra netikslus. Deja, kelios bylos, kuriose Bendrasis Teismas priėmė sprendimą beveik prieš pat pareiškiant ieškinį bylose T-76/06 ir T-78/06, buvo nagrinėjamos ilgai [14]. Tai ypač pasakytina apie bylas, susijusias su ES konkurencijos normų taikymu, visų pirma kartelių bylas [15], kurios yra itin sudėtingos, užima daug laiko ir jas nagrinėjant gali tekti lygiagrečiai arba koordinuotai vienu metu nagrinėti kelias bylas.

33. Žinoma, ASPLA ir *Armando Álvarez*, kaip ir bet kuris kitas ieškovas, galėjo tikėtis, kad jų bylos bus išnagrinėtos per protingą terminą. Tačiau, atsižvelgiant į Teisingumo Teismo praktiką ir bylai reikšmingų aplinkybių laikotarpiu buvusius teismo duomenis, apskaičiuoti tikėtiną bylos trukmę siekiant įvertinti galimas visas su banko garantija susijusias išlaidas buvo gana neaiški ir sunki užduotis.

34. Antra, juo labiau neatsižvelgiant į tai, ar pernelyg ilgą bylų T-76/06 ir T-78/06 trukmę buvo galima numatyti, Bendrasis Teismas klaidingai pavartojo numatomumo sąvoką siekdamas nustatyti pakankamo priežastinio ryšio, lemiančio Europos Sąjungos atsakomybę, buvimą.

35. Nagrinėjamoje byloje tai, ar tariamą žalą patyręs asmuo galėjo numatyti neteisėtą įvykį, dėl kurio atsirado tariama žala, nėra pagrindinis klausimas. Nustatant Europos Sąjungos deliktinę atsakomybę šioje byloje pirmiausia labai svarbu tai, ar tariama žala yra *tiesioginė* neteisėto institucijos elgesio pasekmė.

36. Būtent šio aspekto Bendrasis Teismas išsamiai neišnagrinėjo. Man atrodo, kad, nagrinėjant šį aspektą, potencialus galimybės numatyti pernelyg ilgą trukmę nebuvimas galėjo būti reikšmingas tik dviem aplinkybėmis. Tačiau nagrinėjamu atveju nėra nė vienos iš šių aplinkybių.

11 Šiuo klausimu žr. 1979 m. spalio 4 d. Sprendimo *Dumortier ir kt. / Taryba*, 64/76, 113/76, 167/78, 239/78, 27/79, 28/79 ir 45/79, EU:C:1979:223, 21 punktą. Žr. vėlesnės 2011 m. kovo 31 d. Nutarties *Mauerhofer / Komisija*, C-433/10 P, nepaskelbta Rink., EU:C:2011:204, 127 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją.

12 Žr. 2011 m. kovo 31 d. Nutarties *Mauerhofer / Komisija*, C-433/10 P, nepaskelbta Rink., EU:C:2011:204, 127 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją.

13 Šiuo klausimu žr. generalinio advokato A. Trabucchi išvados byloje *Compagnie continentale France / Taryba*, 169/73, nepaskelbta Rink., EU:C:1974:32, 4 punktą.

14 Žr., pavyzdžiui, 2004 m. sausio 13 d. Sprendimą *Thermenhotel Stoiser Franz ir kt. / Komisija*, T-158/99, EU:T:2004:2; 2005 m. gegužės 11 d. Sprendimą *Saxonia Edelmetalle / Komisija*, T-111/01 ir T-133/01, EU:T:2005:166; 2005 m. spalio 19 d. Sprendimą *Freistaat Thüringen / Komisija*, T-318/00, EU:T:2005:363, ir 2005 m. gruodžio 14 d. Sprendimą *Laboratoire du Bain / Taryba ir Komisija*, T-151/00, nepaskelbtas Rink., EU:T:2005:450.

15 Be kitų, žr. 2003 m. gruodžio 11 d. Sprendimą *Marlines / Komisija*, T-56/99, EU:T:2003:333; 2004 m. liepos 8 d. Sprendimą *Mannesmannröhren-Werke / Komisija*, T-44/00, EU:T:2004:218; 2005 m. gruodžio 14 d. Sprendimą *Honeywell / Komisija*, T-209/01, EU:T:2005:455, ir 2006 m. kovo 15 d. Sprendimą *BASF / Komisija*, T-15/02, EU:T:2006:74.

37. Pirma, šis aspektas galėjo būti reikšmingas, jeigu ASPLA ir *Armando Álvarez* nebūtų galėjusios vėliau pakeisti savo pradinio sprendimo atidėti mokėjimą ir pateikti banko garantiją. Vis dėlto, kaip bus aišku iš šios išvados 49–52 punktų, taip nėra: nagrinėjant bylą teisme ASPLA ir *Armando Álvarez* bet kada galėjo sumokėti baudą ir atsiimti banko garantiją. Taigi, net jei iš pradžių ASPLA ir *Armando Álvarez* negalėjo numatyti šio naujo įvykio, vėliau jos galėjo pritaikyti savo elgesį atsižvelgdamos į jį.

38. Antra, potencialus galimybės numatyti pernelyg ilgą trukmę nebuvimas galėjo būti reikšmingas ir tuo atveju, jeigu Europos Sąjunga Bendrajame Teisme būtų teigusi, kad ASPLA ir *Armando Álvarez* neįrodė deramo rūpestingumo tam, kad būtų išvengta žalos, kuri galėjo būti patirta dėl jų sprendimo atidėti baudos mokėjimą iki teismo proceso pabaigos, arba apribotas jos dydis.

39. Šiuo klausimu reikia nepamiršti, kad pagal suformuotą jurisprudenciją nagrinėjant ieškinį dėl deliktinės atsakomybės reikia patikrinti, ar nukentėjęs asmuo, esant rizikai, jog žala nebus atlyginta, buvo pakankamai rūpestingas, kad išvengtų žalos ar apribotų jos dydį. Priežastinis ryšys gali nutrūkti dėl nukentėjusio asmens aplaidumo, kai šis aplaidumas yra lemiama žalos atsiradimo priežastis [16].

40. Tačiau Bendrasis Teismas šią aplinkybę skundžiamame sprendime nurodė ne dėl to. Bendrasis Teismas rėmėsi numatomumo kriterijumi ne tam, kad išnagrinėtų, ar priežastinis ryšys tarp tariamos žalos ir ES institucijos elgesio, kuriuo kaltinama, nutrūko dėl ASPLA ir *Armando Álvarez* aplaidumo; jis rėmėsi šia sąvoka pirmiausia siekdamas nustatyti tokio ryšio buvimą.

41. Vis dėlto potencialus galimybės numatyti tariamą žalą sukėlusį įvykį nebuvimas nieko nepasako apie tariamą žalą *nulėmusį veiksnį*. Net darant prielaidą, kad pernelyg didelio vėlavimo nebuvo įmanoma numatyti, ši aplinkybė nėra nei būtina, nei pakankama tam, kad kiltų Europos Sąjungos atsakomybė.

42. Atsižvelgdamas į tai, kas nurodyta pirmiau, laikausi nuomonės, kad Bendrasis Teismas skundžiamame sprendime klaidingai aiškino ir taikė „numatomumo“ sąvoką pagal SESV 340 straipsnį, kad nustatytų priežastinio ryšio buvimą tarp tariamos žalos ir elgesio, kuriuo kaltinama.

b) Pasirinkimo bendrovėms ASPLA ir „Armando Álvarez“ nebuvimas

43. Antrasis motyvas, kurį Bendrasis Teismas nurodė siekdamas atskirti bylą T-40/15 nuo bylų, kuriose buvo suformuota *Holcim* jurisprudencija, yra tas, kad protingas terminas išnagrinėti bylas T-76/06 ir T-78/06 buvo viršytas *po to*, kai ASPLA ir *Armando Álvarez* priėmė sprendimą pateikti banko garantiją.

44. Manau, ši aplinkybė taip pat neturi reikšmės.

45. Pirmiausia reikėtų nepamiršti, kad Komisijos sprendimas, kaip antai Sprendimas C(2005) 4634, yra teisiškai privalomas ir jo galiojimas yra preziumuojamas, kol jo nepanaikina ES teismai. Jeigu įmonė, kuriai Komisija paskyrė baudą, mano, kad Komisijos sprendimas yra neteisėtas ir kad įvykdžius jį iš karto galėtų kilti nepataisoma žala, ši įmonė gali pateikti ES teismams prašymą taikyti laikinąsias apsaugos priemones pagal SESV 278 ir 279 straipsnius, kartu ginčydama sprendimo galiojimą.

16 Žr., pavyzdžiui, 2010 m. kovo 18 d. Sprendimo *Trubowest Handel ir Makarov / Taryba ir Komisija*, C-419/08 P, EU:C:2010:147, 61 punktą. Kaip nuosekliai konstatuoja Teisingumo Teismas, šis principas yra visose valstybių narių teisinėse sistemose taikomas bendrasis principas: šiuo klausimu žr. 1996 m. kovo 5 d. Sprendimo *Brasserie du pêcheur ir Factortame*, C-46/93 ir C-48/93, EU:C:1996:79, 85 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją.

46. Jeigu toks prašymas nepateikiamas arba jeigu ES teismai jį atmeta, paprastai bauda turi būti sumokama per sprendime nurodytą terminą. Atsižvelgiant į tai, pagal ES biudžeto taisykles [17] Komisijai leidžiama sutikti, kad baudos mokėjimas būtų atidėtas, jeigu skolininkas įsipareigoja mokėti palūkanas už praleistą terminą ir pateikia finansinę garantiją, kuri padengtų skolą (pagrindinę sumą ir palūkanas).

47. Taigi įmonėms, ketinančioms ES teismuose ginčyti baudą, suteikiama galimybė pasirinkti iš karto sumokėti baudą (taisyklė) arba prašyti galimybės pateikti banko garantiją (išimtis). Priešingai, nei nurodo ASPLA ir *Armando Álvarez*, Reglamento Nr. 2342/2002 85 straipsnyje joms pasiūlyta galimybė buvo išimtis. SESV 278 ir 279 straipsniuose įtvirtinta taisyklė yra ta, kad Komisijos sprendimas, kaip antai Sprendimas C(2005) 4634, įsigalioja apie jį pranešus jo adresatams ir išlieka taikomas, net jeigu užginčijamas ES teismuose (nebent šie teismai sustabdo jo taikymą).

48. Įmonės pasirinkimas turi būti *finansiškai neutralus* Sąjungai: mokėjimo atidėjimas neturi sukelti nuostolių Sąjungos biudžetui. Apskaitos pareigūnas, kuris, bendradarbiaudamas su atsakingu leidimus suteikiančiu pareigūnu, priima sprendimą dėl įmonės prašymo atidėti mokėjimą, nėra įgaliotas pakeisti baudos, kurią Komisija nustatė kaip institucija (t. y. Komisijos narių kolegija), dydžio. Be to, įmonės sprendimas sumokėti baudą iš karto, neatsižvelgiant į tai, kad ji ketina ginčyti Komisijos sprendimą ES teismuose, neturėtų lemti nepagrįsto Europos Sąjungos praturtėjimo. Būtent todėl, pirma, jeigu ES teismai pripažįsta Komisijos sprendimą pagrįstu, bauda, kurios mokėjimas buvo atidėtas, tampa mokėtina kartu su palūkanomis. Antra, panaikinus ginčijamą Komisijos sprendimą Sąjungai atsiranda pareiga grąžinti sumokėtas sumas kartu su taikytinomis palūkanomis [18].

49. Akivaizdu, kad sprendimas atidėti mokėjimą leidžia įmonei toliau naudotis atitinkamomis sumomis, kol vyksta teismo procesas. Tačiau jis taip pat reiškia tam tikras papildomas išlaidas (susijusias su banko garantijos pateikimu), kurias įmonė turi sutikti patirti, taip pat ir tuo atveju, jeigu ginčijamas sprendimas galiausiai būtų panaikintas. Todėl kiekviena įmonė, kuriai Komisija paskyrė baudą, turi įvertinti, ar ji yra finansiškai suinteresuota sumokėti baudą per nustatytą terminą, ar prašyti atidėti mokėjimą ir pateikti banko garantiją.

50. Svarbu yra tai, kad, kitaip, nei nusprendė Bendrasis Teismas, tai nėra pasirinkimas, kurį galima padaryti tik kartą. Bet kuri įmonė, nusprendusi pateikti garantiją, visada gali pakeisti savo sprendimą ir sumokėti baudą [19]. Taip ji išvengia papildomų pagrindinės sumos palūkanų susikaupimo ir gali atsiimti anksčiau pateiktą banko garantiją.

51. Pagal ES teisę niekas įmonei nedraudžia nutraukti banko garantijos ir sumokėti baudos, jeigu ji mano, kad tokia veiksmų eiga jai būtų palankesnė. Taigi galima daryti prielaidą, kad jeigu nagrinėjant bylą įmonė nepakeičia savo pradinio sprendimo, taip yra todėl, kad ši įmonė mano, kad tolesnis banko garantijos galiojimas vis dar labiausiai atitinka jos interesus. Iš tikrųjų tai, ar pradinis sprendimas vis dar yra naudingas, vėliau priklauso nuo daugelio veiksnių (tai pinigų skolinimosi išlaidos, banko taikomi mokesčiai už garantiją, grąža, kurią duoda mokėtina suma, jeigu ji investuojama į kitą verslą, ir kt.), kurie, kaip pažymi Komisija, laikui bėgant gali reikšmingai pasikeisti. Todėl ekonominiu požiūriu pagrįsta daryti prielaidą, kad įmonė gali reguliariai persvarstyti savo pradinį sprendimą.

17 2002 m. gruodžio 23 d. Komisijos reglamento (EB, Euratomas) Nr. 2342/2002, nustatančio išsamias Tarybos reglamento (EB, Euratomas) Nr. 1605/2002 dėl Europos Bendrijų bendrajam biudžetui taikomo finansinio reglamento įgyvendinimo taisykles (OL L 357, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 4 t., p. 145), 85 straipsnis. Šis reglamentas, kuris buvo taikomas bylai reikšmingų aplinkybių laikotarpiu, dabar yra pakeistas 2012 m. spalio 29 d. Komisijos deleguotuoju reglamentu (ES) Nr. 1268/2012 dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento Nr. 966/2012 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių taikymo taisyklių (OL L 362, 2012, p. 1).

18 Šiuo klausimu žr. 2015 m. vasario 12 d. Sprendimą *Komisija / IPK International*, C-336/13 P, EU:C:2015:83. Dėl palūkanų, kurias Komisija turi grąžinti bendrovei, kuri sumokėjo baudą, siekdama įvykdyti pagal SESV 101 straipsnį priimtą sprendimą, kurį vėliau panaikino ES teismai, rūšies ir sumos žr. šiuo metu nagrinėjamą bylą *Printeos / Komisija*, T-201/17.

19 Žr., pavyzdžiui, 2016 m. gegužės 12 d. Sprendimo *Trioplast Industrier / Komisija*, T-669/14, nepaskelbtas Rink., EU:T:2016:285, 103 punktą.

52. Todėl, kaip teisingai teigia Europos Sąjunga, sprendimas pateikti banko garantiją, užuot sumokėjus Komisijos paskirtą baudą, nebuvo priimtas tik teismo proceso pradžioje: ASPLA ir *Armando Álvarez* laisva valia ir sąmoningai *išlaikė* (arba *patvirtino*) šį sprendimą per visą bylų T-76/06 ir T-78/06 nagrinėjimo laikotarpį, taip pat ir tada, kai šis nagrinėjimas labai užsitęsė.

53. Užbaigiant analizę šiuo klausimu, reikia pasakyti, kad Bendrojo Teismo antroji priežastis, dėl kurios jis atskyrė šią bylą nuo bylų, kuriose buvo suformuota *Holcim* jurisprudencija, paremta klaidinga prielaida, kad vienintelis sprendimas, kuris buvo svarbus nagrinėjamoje byloje, buvo pradinis ASPLA ir *Armando Álvarez* sprendimas atidėti mokėjimą ir pateikti banko garantiją dar prieš prasidedant teismo procesui.

54. Klaidingą šios prielaidos pobūdį taip pat netiesiogiai patvirtina skundžiamas sprendimas.

c) Skundžiamo sprendimo prieštaringumas

55. Skundžiamo sprendimo 119 punkte Bendrasis Teismas konstatavo, kad pažeidimas neturėjo pakankamai tiesioginio ryšio su banko garantijos išlaidomis, patirtomis *po* sprendimų bylose T-76/06 ir T-78/06 priėmimo. Bendrasis Teismas nusprendė, kad šios išlaidos buvo patirtos dėl ASPLA ir *Armando Álvarez* sprendimo, asmeniškai ir savarankiškai priimto po minėto teismo sprendimo, nemokėti baudos, neprašyti sustabdyti Sprendimo C(2005) 4634 veikimo ir paduoti apeliaciją dėl minėtų teismo sprendimų. Jeigu taip yra, man neaišku, kodėl Bendrasis Teismas nusprendė, kad sprendimas išlaikyti banko garantiją buvo lemiamas Europos Sąjungos atsakomybei pašalinti *po* teismo sprendimo priėmimo, bet ne *prieš* jį priimant.

56. Kaip teigė Europos Sąjunga, atrodo, kad šie laikotarpiai, kurie gali būti svarbūs pagal SESV 340 straipsnį, beveik nesiskiria. Be to, nagrinėjant bylą pirmojoje instancijoje ASPLA ir *Armando Álvarez* sąmoningai nusprendė neprašyti sustabdyti ginčijamo sprendimo vykdymo ir palikti banko garantiją galioti iki tų teismo procesų pabaigos. Taigi skundžiamo sprendimo 119 punktas patvirtina, kad aplinkybės, kurias Bendrasis Teismas to paties sprendimo 110–112 punktuose laikė reikšmingomis atskiriant nagrinėjamą bylą nuo *Holcim* jurisprudencijos, neturi reikšmės.

d) Tarpinė išvada

57. Tarpinė išvada būtų tokia: neginčijama, jog tai, kad ASPLA ir *Armando Álvarez* turėjo padengti su Komisijai pateikta banko garantija susijusias išlaidas, patirtas tuo laikotarpiu, kai buvo viršytas terminas, yra, be kita ko, Bendrojo Teismo negebėjimo priimti sprendimą per protingą terminą *pasekmė*.

58. Tačiau tai nebuvo *lemiama* tariamos žalos priežastis. Lemiamas veiksnys buvo ASPLA ir *Armando Álvarez* sprendimas toliau naudotis išimtimi, kurią jos prašė taikyti jų pareigai sumokėti reikalaujamą baudą, žinant visas su tokiu sprendimu susijusias išlaidas ir riziką. Todėl šioje byloje taikytini iš *Holcim* jurisprudencijos kylantys principai.

59. Dėl visų šių priežasčių laikausi nuomonės, kad Bendrasis Teismas klaidingai aiškino ir taikė priežastinio ryšio sąvoką pagal SESV 340 straipsnį. Mano nuomone, tarp Bendrojo Teismo bylose T-76/06 ir T-78/06 padaryto pareigos išnagrinėti bylą per protingą terminą pažeidimo ir ASPLA ir *Armando Álvarez* nurodomos žalos, patirtos dėl su banko garantija susijusių išlaidų per laikotarpį, kai buvo viršytas terminas, nėra pakankamo tiesioginio priežastinio ryšio.

60. Atsižvelgiant į tai, skundžiamas sprendimas turi būti panaikintas tiek, kiek juo Europos Sąjunga buvo įpareigota atlyginti ASPLA 44 951,24 EUR ir *Armando Álvarez* 111 042,48 EUR dydžio turtinę žalą, kurią šios bendrovės patyrė dėl pareigos išnagrinėti bylą per protingą terminą pažeidimo bylose T-76/06 ir T-78/06, kuriose priimti 2011 m. lapkričio 16 d. sprendimai.

61. Tai reiškia, kad, jeigu Teisingumo Teismas man pritartų šiuo klausimu, nereikėtų nagrinėti Europos Sąjungos apeliacinio skundo *antrojo* pagrindo ir ASPLA ir *Armando Álvarez* apeliacinio skundo *trečiojo*, *ketvirtojo* ir *penktojo* pagrindų. Vis dėlto, kadangi iškeltas klausimas yra svarbus būsimoms byloms, manau, kad būtų gerai bent išsamumo sumetimais išnagrinėti Europos Sąjungos pateiktą apeliacinio skundo *antrąjį* pagrindą. Ši analizė taip pat bus naudinga nagrinėjant ASPLA ir *Armando Álvarez* apeliacinio skundo *antrąjį* pagrindą.

2. Su banko garantija susijusios išlaidos: žalos sąvoka

62. Apeliacinio skundo antrajame pagrinde, susijusiame su skundžiamo sprendimo 104–120 punktais, Europos Sąjunga, palaikoma Komisijos, teigia, kad Bendrasis Teismas neteisingai aiškino žalos sąvoką. Jos nuomone, pirmosios instancijos teismas turėjo išnagrinėti, ar per laikotarpį, kai buvo viršytas terminas, ASPLA ir *Armando Álvarez* patirtos su banko garantija susijusios išlaidos buvo didesnės už naudą, kurią jos gavo, išlaikydamos baudos sumai prilygstančią sumą. ASPLA ir *Armando Álvarez* prašo Teisingumo Teismo atmesti šį apeliacinio skundo pagrindą kaip nepagrįstą. Jų nuomone, tarp ASPLA ir *Armando Álvarez* gautos naudos ir per laikotarpį, kai buvo viršytas terminas, jų patirtos žalos nėra ryšio.

63. Man atrodo, kad ir šis apeliacinio skundo pagrindas yra pagrįstas. Iš tikrųjų Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, kai, nepateikęs jokio konkretaus paaiškinimo ar neatlikęs papildomo tyrimo, skundžiamo sprendimo 104 ir 105 punktuose su banko garantija susijusias *išlaidas*, patirtas per laikotarpį, kai buvo viršytas terminas, prilygino *žalai*, atlygintinai pagal SESV 340 straipsnį.

64. Šios dvi sąvokos turėtų būti atskirtos.

65. ES institucijos veiksmas ar neveikimas gali sukelti įvairių pasekmių tokių įmonių kaip ASPLA ir *Armando Álvarez* finansinei padėčiai. Įmonė gali patirti tam tikrų išlaidų, tačiau kartu gali gauti ir naudos. „Žala“, kaip ji suprantama pagal SESV 340 straipsnį, atsiranda tik tada, kai grynasis skirtumas tarp išlaidų ir naudos yra neigiamas[20]. Kitaip tariant, dėl elgesio, kuriuo skundžiamasi, turi būti *apskritai patirta* žala. Kitaip susiklostytų paradoksali padėtis, kai, nepaisant to, kad gavo finansinės naudos iš ES institucijos elgesio, įmonė dar turėtų teisę iš Sąjungos reikalauti papildomų sumų.

66. Kaip paaiškinta šios išvados 49 ir 51 punktuose, įmonės sprendimas atidėti mokėjimą ir pateikti banko garantiją lemia tam tikras išlaidas, tačiau jis taip pat leidžia šiai įmonei tam tikrą laiką naudotis suma, kuri gali duoti jai pelno. Šios įvairios pasekmės nėra nesusijusios tarpusavyje, bet kaip tik jos yra neatsiejamos: tai yra kaip dvi to paties medalio pusės.

67. Ekonominiu požiūriu sprendimas atidėti baudos mokėjimą iš esmės yra tam tikras atitinkamos įmonės finansavimas: iki teismo proceso pabaigos ši įmonė praktiškai pasiskolina iš pačios Sąjungos pinigus, kuriuos jai yra skolinga. Kitaip tariant, bendras finansavimo išlaidas sudaro su banko garantija susijusių išlaidų suma, o jeigu įmonė pralaimėtų bylą, prisidėtų ir nuo pagrindinės sumos mokėtinos palūkanos. Tačiau skundžiamame sprendime susitelkiama tik į ASPLA ir *Armando Álvarez* patirtas išlaidas ir nekalbama apie galimą šios bendrovės pelną ar santaupas dėl mokėjimo atidėjimo.

68. Mano nuomone, čia Bendrasis Teismas padarė klaidą. Kaip minėta šios išvados 51 punkte, preziumuojama, kad įmonė visada veikia taip, kaip ji mano esant racionalu ekonominiu ir finansiniu požiūriu. Todėl gali būti pagrįsta daryti prielaidą, kad per visą bylų T-76/06 ir T-78/06 nagrinėjimo trukmę ASPLA ir *Armando Álvarez* galvojo, kad joms yra palankiau toliau skolintis iš Sąjungos mokėtinos baudos dydį atitinkančią sumą, o ne naudotis savo pačių lėšomis ar skolintis šią sumą iš kredito įstaigų.

20 Šiuo klausimu žr. 1992 m. gegužės 19 d. Sprendimo *Mulder ir kt. / Taryba ir Komisija*, C-104/89 ir C-37/90, EU:C:1992:217, 26 ir paskesnius punktus.

69. Jeigu taip yra, negalima atmesti to, kad dėl pernelyg ilgo delsimo išnagrinėti bylas T-76/06 ir T-78/06 ASPLA ir *Armando Álvarez* ne tik patyrė nuostolių, bet ir gavo finansinės naudos. Visgi to neįmanoma išsiaiškinti remiantis skundžiamu sprendimu, nes Bendrasis Teismas, neatlikęs jokio papildomo tyrimo, nusprendė, kad su banko garantija susijusios išlaidos, patirtos per laikotarpį, kai buvo viršytas terminas, prilygo ASPLA ir *Armando Álvarez* per tą laiką patirtai žalai.

70. Galiausiai norėčiau pridurti, kad ir šiuo aspektu skundžiamas sprendimas atrodo prieštaringas. Iš tikrųjų dėl kitos tariamos žalos formos (palūkanų mokėjimo nuo baudos sumos) Bendrasis Teismas konstatavo, kad ASPLA ir *Armando Álvarez* nepateikė įrodymų, kurie patvirtintų, kad per laikotarpį, kai buvo viršytas terminas, „bendrovės *Armando Álvarez* vėliau Komisijai sumokėtų delspinigių suma buvo didesnė už naudą, kurią ši bendrovė gavo naudodamasi suma, atitinkančia baudą su delspinigiais“ [21].

71. Sunku suprasti, kodėl Bendrasis Teismas netaikė panašaus kriterijaus dėl tariamos žalos, kurią sudarė su banko garantija susijusių išlaidų sumokėjimas tuo pačiu laikotarpiu.

72. Darau išvadą, kad ir *antrasis* Europos Sąjungos apeliacinio skundo pagrindas yra pagrįstas.

3. Palūkanos

73. Apeliacinio skundo antrajame pagrinde, susijusiame su skundžiamo sprendimo 97–103 punktais, ASPLA ir *Armando Álvarez* teigia, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, atmesdamas jų prašymą atlyginti žalą, kurią sudarė palūkanos nuo joms paskirtos baudos sumos už laikotarpį, kai buvo viršytas terminas.

74. Bendrasis Teismas nusprendė, kad ASPLA ir *Armando Álvarez* nepateikė įrodymų, kurie patvirtintų, kad per laikotarpį, kai buvo viršytas terminas, palūkanų už praleistą terminą suma, kuri vėliau buvo sumokėta Komisijai, buvo didesnė už naudą, kurią jos gavo turėdamos sumą, lygią baudos ir palūkanų už praleistą terminą sumai.

75. Mano nuomone, Bendrasis Teismas dėl šios išvados 23–72 punktuose nurodytų priežasčių teisingai atmetė ASPLA ir *Armando Álvarez* reikalavimą. Kadangi ES teismai galiausiai atmetė ASPLA ir *Armando Álvarez* ieškinius, palūkanos už praleistą terminą, mokėtinos Komisijai nuo baudos sumos, akivaizdžiai yra išlaidos, kurias šios bendrovės turėjo patirti per laikotarpį, kai vyko teismo procesas. Vis dėlto tai savaime nereiškia, kad šios išlaidos yra žala, kaip ji suprantama pagal SESV 340 straipsnį.

76. Dar svarbiau tai, kad šioje byloje pagal SESV 340 straipsnį tarp pernelyg ilgo bylos nagrinėjimo ir žalos, kurią sudarė palūkanų už laikotarpį, kai buvo viršytas terminas, sumokėjimas, nėra pakankamai tiesioginio priežastinio ryšio. Kaip paaiškinta šios išvados 52 punkte, rizika patirti šias išlaidas atsirado dėl ASPLA ir *Armando Álvarez* sprendimo atidėti baudos mokėjimą iki teismo proceso pabaigos. ASPLA ir *Armando Álvarez* priėmė šį sprendimą laisva valia ir žinodamos visas jo sukeliamas finansines pasekmes.

77. Todėl ASPLA ir *Armando Álvarez* apeliacinio skundo antrasis pagrindas turi būti atmestas.

21 Skundžiamo sprendimo 101 punktas.

C. Protingas laiko tarpas

78. Apeliacinio skundo *pirmajame* pagrinde, susijusiame su skundžiamo sprendimo 57–83 punktais, ASPLA ir *Armando Álvarez* teigia, kad atlikdamas vertinimą, koks buvo protingas laiko tarpas nuo rašytinės iki žodinės proceso dalies bylose T-76/06 ir T-78/06, Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą ir nenurodė pakankamai motyvų. Šį apeliacinio skundo pagrindą sudaro dvi dalys.

79. Šio apeliacinio skundo pagrindo pirma dalis susijusi su skundžiamo sprendimo 67–69 ir 72 punktais. Kaip teigia ASPLA ir *Armando Álvarez*, Bendrasis Teismas tinkamai nepaaiškino, kodėl padarė išvadą, kad 15 mėnesių laikotarpis nuo rašytinės proceso dalies pabaigos iki žodinės proceso dalies pradžios iš esmės buvo tinkamas nagrinėjant tokias bylas kaip T-76/06 ir T-78/06. Be to, ASPLA ir *Armando Álvarez* mano, kad Bendrasis Teismas tinkamai nepaaiškino, kodėl lygiagretus tarpusavyje susijusių bylų nagrinėjimas gali pateisinti laikotarpio nuo rašytinės proceso dalies pabaigos iki žodinės proceso dalies pradžios pailgėjimą vienu mėnesiu dėl kiekvienos susijusios bylos.

80. Apeliacinio skundo pirmojo pagrindo antra dalis yra susijusi su tariamu skundžiamo sprendimo 72 ir 80 punktų prieštaringumu. ASPLA ir *Armando Álvarez* mano, kad nelogiška pirmiausia teigti, jog laikotarpis nuo rašytinės proceso dalies pabaigos iki žodinės proceso dalies pradžios turi būti pailgintas vienu mėnesiu dėl kiekvienos susijusios bylos, ir tuomet pratęsti protingą bylos T-78/06 nagrinėjimo terminą papildomais keturiais mėnesiais dėl glaudaus šios bylos ryšio su byla T-76/06.

81. Europos Sąjunga mano, kad šis apeliacinio skundo pagrindas yra nepagrįstas.

82. Mano manymu, šis apeliacinio skundo pagrindas, neatsižvelgiant į jo pagrįstumą, turėtų būti atmestas kaip netinkamas.

83. Net jeigu ASPLA ir *Armando Álvarez* skundai būtų pripažinti pagrįstais, dėl to skundžiamas teismo sprendimas nebūtų panaikintas ir nebūtų priteistas didesnis turtinės žalos, kurią tariamai patyrė šios bendrovės, atlyginimas.

84. Atitinkamai šios išvados 23–72 ir 73–77 punktuose paaiškinau, kodėl manau, kad nei su banko garantija susijusios išlaidos, nei laikotarpiu, kai buvo viršytas terminas, bendrovių ASPLA ir *Armando Álvarez* sumokėtos palūkanos nuo baudos sumos nėra žala, kuri turi būti atlyginta pagal SESV 340 straipsnį. Todėl, jeigu Teisingumo Teismas man pritartų šiuo klausimu, laikotarpio, kai buvo viršytas terminas, trukmė šiame teismo procese būtų nesvarbi. Iš tiesų ASPLA ir *Armando Álvarez* reikalavo atlyginti tik pirmiau aptartą žalą.

V. Vertinimo pasekmės

85. Jeigu Teisingumo Teismas pritartų mano vertinimui, Europos Sąjungos paduotas apeliacinis skundas turėtų būti patenkintas ir skundžiamo sprendimo rezoliucinės dalies 1 punktas turėtų būti atitinkamai panaikintas.

86. Kadangi, atsižvelgiant į žinomas faktines aplinkybes ir Teisingumo Teisme vykusias diskusijas, šioje byloje gali būti priimtas galutinis sprendimas, Teisingumo Teismas turėtų atmesti ASPLA ir *Armando Álvarez* reikalavimą atlyginti turtinę žalą, tariamai patirtą dėl to, kad Bendrasis Teismas per protingą terminą neišnagrinėjo bylų T-76/06 ir T-78/06.

87. ASPLA ir *Armando Álvarez* apeliacinis skundas turėtų būti atmestas visas.

VI. Bylinėjimosi išlaidos

88. Pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 138 straipsnio 1 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei laimėjusi šalis to reikalavo.

89. Jeigu Teisingumo Teismas pritartų mano siūlomam apeliacinių skundų vertinimui, tada pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 137, 138 ir 184 straipsnius ASPLA ir *Armando Álvarez* šioje byloje turėtų padengti savo ir Europos Sąjungos bylinėjimosi abiejose instancijose išlaidas. Europos Komisija turėtų padengti savo bylinėjimosi abiejose instancijose išlaidas.

VII. Išvada

90. Atsižvelgdamas į visa tai, kas išdėstyta, Teisingumo Teismui siūlau:

– panaikinti 2017 m. vasario 17 d. Bendrojo Teismo sprendimo *ASPLA ir Armando Álvarez / Europos Sąjunga*, T-40/15, rezoliucinės dalies 1 punktą;

– atmesti ASPLA ir *Armando Álvarez* paduotą apeliacinį skundą;

– atmesti ASPLA ir *Armando Álvarez* reikalavimą atlyginti 3 495 038,66 EUR turtinę žalą, patirtą dėl to, kad Bendrasis Teismas per protingą terminą neišnagrinėjo bylų T-76/06 ir T-78/06;

– nurodyti, kad ASPLA ir *Armando Álvarez* padengia savo ir Europos Sąjungos, atstovaujamos Europos Sąjungos Teisingumo Teismo, bylinėjimosi abiejose instancijose išlaidas;

– nurodyti, kad Europos Komisija padengia savo bylinėjimosi abiejose instancijose išlaidas.